

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasiło

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 2.

Ljubljana, 15. prosinca 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Peter Gross — Zagorje: Katerih napak naj se učitelj pri vzgoji šolske mladine izogiba, da doseže svoj namen? — Ivo Trošt — Razdrto: O strahovih. — Marija Šerc — Domžale: Učiteljica tovarišici ob nastopu službe. — J. Marn: Knjiga Slovenska v XIX. veku. — Književnost. — Dopisi: Iz kamniškega okraja. — Iz Šent-Jernejca. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva in uredništva.

Katerih napak naj se učitelj pri vzgoji šolske mladine izogiba, da doseže svoj namen?

Učitelj ima lepo, a veliko nalogo, ne samo poučevati izročene mu otroke, marveč tudi odgojevati, da bodo kot pametni in nravni ljudje, sebi in drugim v srečo in prid, in po tem težavnem zemeljskem potovanji tudi srečno dospeli na oni svet. To namreč je namen dobre vzgoje. O vzgoji mladine se ravno v novejšem času toliko govori in piše, kakor malokdaj popred. In ravno to naj učitelja vzpodbuja, da svojo pozornost in skrb obrača posebno na dobro vzgojo mladine. Da bo pa mogel ta svoj namen doseči, ozirati se mu je pa tudi na razne opovire, katere mu pot do njega zastavljajo, kakor so med drugimi človekova narava v otroku, nebrižnost nekaterih roditeljev in napósled nekatere svoje napake, ako se jih ne izogiblje.

Prva napaka bi bila v moralnem oziru, ko bi učitelj ne bil vselej dosti značaje in veren mož in bi ne vzgajal svojih učencev v lepi vzajemnosti njih roditeljev, kakor tudi svojih predstojnikov, ter bi v svo-

jem življenji in zunanjem vedenji ne bil odsvit tega, kar v šoli uči in priporoča. Kdo izmed nas ne vé, da ne samo dobri roditelji, marveč čestokrat tudi taki, ki sami ne znajo vzgojevati, vender učiteljevo vedenje ostro sodijo, ako se ne ujema s tem, kar on uči. Takega učitelja bi se jeli roditelji otrók ogibati, nanj mrzeti ter bi mu svojo ljubav in naklonjenost odtegnili. Pri otrocih pa, ki imajo za vse take reči dober vid, izgubil bi potrebno spoštovanje in namesto da bi ga slušali z vso udano ljubeznijo, storili bi to le iz strahu pred kaznijo. In ne dosti, da bi bili otroci za njegove besede malomarni, marsikateri bi se tega dúha navzel; kajti učitelj vzgaja več s svojim vzgledom kakor pa še s tako izbranimi besedami.

Z ozirom na učiteljev pedagogični takt pa bi bila drugič napaka, ko bi učitelj preveč govoril. Prepogosto in mnogo govorjenje jemlje učiteljevim besedam moč in veljavo. Tudi si otroci vsega, kar uči in

priporoča, ne morejo zapomniti ter se ga naveličajo poslušati in postanejo za njegove besede malomarni. Vrhu tega postanejo otroci vsled vzgleda sami nehoté prevčé zgovorni, če ne blebetavasti in brezmiselni. Poznal sem gostobesedne otroke, a po njih spoznal tudi njih roditelje, še predno sem dosti občeval ž njimi. In ker ima sedanji svét tako več besed nego moštva, treba se je učitelju te napake posebno izogibati in otroke napeljovati, da bodo več mislili in delali, nego govorili.

Tretjič učitelj ne bodi previhravast. Ako bi učitelj pri govorjenji nekako vnét z rokama mahal, kakor da bi s tem hotel svojim besedam več veljave dati, ako bi se z vsem životom sem in tja kretal, po šolski izbi prehitro hodil, ali celó z ного ob tla in z roko ob mizo udarjal, tedaj bi ga učenci od početka začudeno in plašno gledali in opazovali, pozneje pa se mu za hrbtom posmehovali. Tako kretanje se ne ujema z resnobo in veljavo učiteljevo.

Četrtrič učitelj ne bodi lahkomišljen pri svojem poslu, kakor tudi pri delu in vedenji učencev. Ako bi učitelj le ukazoval, a se le malo zmenil, izpolnjujejo li učenci njegove ukaze; ako bi le žugal, a žuganja ne izpolnil; ako bi dal učencem kaj na pamet se naučiti, pa bi potem njih pripovedovanje iz spomina le površno poslušal; ako bi pisne izdelke učencev le redko, pa še takrat površno pregledoval in primernih opazek ne dajal, kazal bi, da mu je za vse to malo resnice in učenci bi jelj o njem zaničljivo soditi in bi se s časom tudi oni polénili in se za vse to čez dalje menj zmenili.

Petič učitelj ne ravnáj v svojem poslu prehitro in nepremišljeno. Hlastnost se ne ujema s premišljenostjo in prehitrost rodi površnost. Učitelj uči mladino za življenje, in zato je treba, da to, kar uči, uči temeljito. Kateri pa je v svojem dejanji prenagel, ne more skrbeti za temeljit pouk in za privado, ampak gleda le na to, da pride tako hitro kakor more do konca namere, katero si je postavil za prebavo tvarine. Pre-

hiter učitelj pa tudi v disciplini ali ustrašovanji dela bolj brez premisleka; časih vsako napako in vsak pregrešek učencu pregleda, drugič zopet brez mere in v neprilicnem času graja in kaznuje, kakor mu ravno pride na misel. S tem pa, da ravna tako nespartmetno in nepravilčno, kaže, da ne postopa duševnemu razvitku mladine primerno in mladino le zbega in oplaši, da sama ne vé, pri čem je, ter ji s takim prenačim in brez-taktnim vedenjem ogreni veselje do nauka in šole.

Šestič učitelj ne bodi preoster in pretrd. Mnogo je takih ljudij, kateri menijo, da je treba mladino le vedno ostro vzgojevati; a takšni s trdim in vedno osornim ravnanjem otroška srca sebi odtujujejo, nikakor pa si jih ne pridobé in nasé ne navežejo. Koliko je takih roditeljev, ki imajo od šole ta krivi pojem, da se v nji le tépe in sploh trdó ravná. Kadar mali otrok doma ne sluša, brž se mu reče: „Le čakaj, te bomo dali pa v šolo, tam boš drugače tepen!“ S trdobo in ostrostjo se vzame mladini ljubezen in udanost do gojitelja. Se vé, da je treba tu poznati različno nprav otroško, da se ravná tej primerno in previdno in s pravo mero, zdaj resno in ostro, zdaj z ljubeznijo in prizanesljivostjo. Sosebno je treba previdnosti pri mehkočutnih že pokaženih otrocih; ker pri takih se s preostrim ravnanjem njih ljubezen in udanost rada izpremeni v mrzloto in tiho sovraštvo. Še rajni Slomšek je rekel, da učitelj, ki svoje šolce trinoško strahuje, je podoben toči, ki mlado setev pobije; njegova setev ne prirodi dobrega sadú.

Sedmič se učitelj varuj lenobe in popustljivosti. Lenoba pri vzgoji ima jednake slabe nasledke, kakor lenoba kmetovalčeva pri njegovem polji, ali lenoba gospodinje pri njenem gospodinjstvu. Vsled učiteljeve lenobe postanejo učenci nepridni in zanikrni v prihajanji v šolo, so neredni pri svojem opravilu in leni in brezskrbni za učenje in lepovednost. Kaj naj si misli šolska mladina od takega učitelja, kateri sam ne prihaja redno in o pravem času v šolo, ki je pri poučevanji sam razmišljen ter med

tem, da učenci pišejo, tudi on kake uradne spise dela ali celó kak časnik bere. Taki vzgledi lenobe in nebrižnosti bi kaj slabo vplivali na učencev redno prihajanje v šolo, kakor tudi na ljubezen do pouka in šole sploh. Da, slabo bi vplivali tudi na gojenčevo poznejše življenje.

Osmič se učitelj varuj utruja in nezadovoljnosti pri svojem stanu. Učitelju, ki je slabeje plačan nego njegovi sotrudniki ter je katerikrat pri svoji pridnosti preziran, prigodi se lahko, da se čez čas utruja in da postane s svojim stanom nezadovoljen. To se lahko primeri mlademu učitelju, ki pride ves vnét za šolo na novo težko pričakovano službo, pa kmalu uvidi, da ni vse tako, kakor si je on v svojih mislih úpe koval, ter vrhu tega, da je slabo plačan in se njegova pridnost malo pripozna, delajo mu še takšni roditelji, koji sami niso pridno hodili v šolo, marsikatere opovire, da ne doseže pri otrocih zaželjenega uspeha. V takih okolščinah naj učitelj misli, da tudi nobeno drevo ni na mah posekano: a z vztrajnostjo se s časom vse doseže. In ako bo v očigled vseh opovir v marljivosti vztrajal in previdno ravnal, pridobil si bo s časom tudi srca tistih, ki so se za šolo malo brigali. S tem pa bo pridobil v šoli več uspeha, pri roditeljih pa zasluženega priznanja. Poznam učitelja, ki je imel ob draginji nekaj čez dve sto goldinarjev letne plače, a je dočkal vender časa, ko je najnižja plača čez štiri sto goldinarjev. Učitelj, kateri bi se preveč udal nezadovoljnosti, postal bi čmeren, siten, malomaren in mrzel za svoj vzvišeni poklic; jel bi iskati zadoščenja v sebi neprimernih družbah, katere bi ga odvrnile od pravega pota. S tem pa bi dajal slab vzgled sebi izročeni mladini, in bi nikakor ne dosegel ne pravega uspeha vzgoje, niti svojega upa boljše prihodnosti.

Devetič se učitelj varuj togote in premalo potrpežljivosti pri svojih učencih. Vzgoja različnih otrok po njih duševni zmožnosti in volji prizadene učitelju marsikatero sitnost in bridkost in on se mora mnogo zatajevati, premagovati in v potrpljenji

vaditi. Vzgojitelj, katerega vsaka malenkostna napaka vedno žive mladine spravi v nejevoljo, se prav lahko prenagli, da prestopi pravo mejo resnice in pravice. Kehr pravi: „Učitelj naj se pri napakah mladine vpraša: „Odkod izvira ta napaka? Kako sodi in misli otrok o napaki in kazni? Je li otrok o moji pravičnosti prepričan? Učitelj, ki ne ravná po teh vprašanjih, šteje se sicer sam za najpravičnejšega možá, mladina pa si ga misli kot brezsrčnega trinoga“. Dalje naj tudi pomisli na nasledke, katere bi si nakopal pri kaznovanji v jezi in togoti. Naj sad svojega truda mirno pričakuje; kajti mnogo je takih otrok, pri katerih se na videz učiteljev pouk ni prijel, a v njih poznejšem življenji se vidi, da se dober kal, ki mu je bil v šoli v srce vsejan, šele zdaj razvija in sad rodi.

Desetič učitelj ne preziraj nekaterih otrok zavoľjo njih slabe zmožnosti ali celo vnanjosti in uboštva, ampak njegova očetovska ljubezen in skrb za njih blagor naj bo za vse jednakomerna. Ako je otrok slaboumen, naj ima potrpljenje ž njim; ako pa je ubožen, naj misli, da to ni otrokova krivda in da je največ najučenejših mož ravno iz ubožnega stanu prišlo na vzvišeno mesto. Kadar dela učitelj razliko med učenci, tedaj se tisti, kateri mislijo, da imajo pri njem kako prednost, radi prevzamejo, začno druge zaničevati, postanejo prilizni in neznačajni in se vrhu tega na ta račun polenijo. Drugi pa, ki so prezirani, postanejo žalostni, malosrčni, nezaupljivi na učiteljevo pravičnost in njih otročje zaupanje in ljubezen se izprevrže v tiho mržnjo in sovraštvo. katerih še v poznejšem življenji do njega ne izgubé. Mnogokrat se je že kak odrastel človek o pristranosti svojega nekdanjega učitelja nepovoljno izrazil.

Jednajstič učitelj ne bodi do šolske mladine predomač in prešaljiv. Prav je, da se vzgojitelj k otrokom skloni, a ne, da bi se med nje ponižal, ampak da bi jih k sebi povzdignil in ročne storil za višji namen. Učitelj, kateri bi se tako spozabil, da bi se z učenci katerikrat pokratkočasil,

izgubil bi v njih očeh tisto veljavo, katero mora kot njih voditelj imeti, da ga slušajo. Vsled take njegove slabosti bi mu oni s časom takorekoč čez glavo vzrastli; postali bi svojeglavni in trmasti in on bi s kaznijo ne dosegel tega, kar bi bil dosegel z vedno resnim, a vendar ljubeznivim vedenjem proti njim.

Dvanajstič učitelj ne bodi nestanovitni in nedosleden. Kjer ni stanovitnosti, tudi ni doslednosti in reda. Kjer učitelj zahteva od svojih učencev danes tako, jutri drugače, zbega s tem otroke, da ne vedó, kaj je pravo in pri čem da so. Tako stanje je za učence kaj mučno in sitno. Ker učenci pri učitelji ne najdejo doslednosti in gotovosti, postanejo tudi oni spremenljivi ter se ne držé ne reda, ne postave. Taki otroci so tudi v svojem poznejšem življenji nestanovitni, a tudi nesrečni, ker napósled izgubé vse veselje do svojega poklica in kar tje v en dan živé.

Trinajstič učitelj ne bodi preveč v sé zamišljen in nepazljiv. Ako je učitelj preveč v sé zamišljen, da ne vidi, kaj se po šoli godi, otroci hitro opazijo, koliko mu je mar na tem, kaj oni počno med poučevanjem, postanejo brezskrbni in se začno skrivaj igrati, šepetati in eden drugemu nagajati. Da je učitelj sam v sé zamišljen, so dostikrat krive domače skrbi in razmere. A te mora on še pred šolsko izbo od sebe stresti in si misliti: „Sam sem si učiteljski stan izvolil, tedaj je šola moj poklic in moja dolžnost; za to sem plačevan pa tudi odgovoren, torej moram šolski čas vestno v prid šolske mladine porabiti“. Včasih pa je njegove zamišljenosti in tudi razmišljenosti krivo slabo pripravljanje na šolske ure, da si šele v šoli

dela črtež in osnutek za poučevanje. A to je potrata druzega časa. Učitelj si mora že doma sestaviti črtež o predavanji, da gre potem v šoli ročno, kakor navita ura, kajti živost mladine je nepotrpežljiva; ako nima precej pravilnega dela, postane nemirna in tega nasledek je kaznovanje, o katerem pa Dinter pravi, da izmed desetih otrok namenjenih kaznij jih učitelj devet sam zasluži.

Štirinajstič se učitelj ne vtikaj v domače stvari svojih sosedov ali pa sosesčanov. Prav je, da je učitelj uljuden in prijazen do vsacega, posebno če ga kdo vpraša za svét pri svojem gospodarstvu, kajti ako mu učitelj kaj pripomore k sreči in blagostanju, zadobi si s tem zaupanje pri družih. A varuje naj se biti za razsodnika med strankami, ker s tem si nakoplje zamero, sovraštvo in obrekovanje. In kjer roditelji čez učitelja zabavljajo, ondi ga potem tudi otroci ne spoštujejo in ne slušajo ter še druge otroke zoper njega pohujšajo. Da s tem njih vzgoja trpi slabe nasledke, je gotovo.

Petnajstič se učitelj varuj razprtije v domači hiši in nezloge s svojimi sotrudniki, in to že zarad vzgleda. Kjer je v domači hiši nezloga ali pa med učiteljskimi tovariši na jedni in isti šoli osebna mržnja in osebno nasprotje, ondi tudi vzgoja ni jednakomerna in dobra. Predno učitelj rešeta pogreške drugih, naj pomisli na svoje slabosti in to ga bo napeljalo, da bo živel mirno in v lepi zlogi, v šoli vzgojeval otroke v dobre kristjane in zveste državljane, s svojim vzglednim vedenjem pa tudi na odrasle ljudi blagonosno vplival in si nevenljivih zaslug pridobil.

Peter Gross — Zagorje.

O strahovih.

I.

„Strah je nekaj, kar ni nič“, rekajo navadno izkušeni kmetski možje. Mi te trditve ne vzprejmemo kar brez ugovora, marveč poročemo, da strah kot subjekt res ni nič, provzročča pa v nas neko mrzkost, ker se nadjemo nekega zla. Ako nas v tem pričakovanji res

slučajno doleti kaj nenavadnega, takoj smo iz sebe, napeta domišljija gleda v nerazložni tmíni pošasti, duhove, in — morda celo vruga samega. Če že odraslega človeka (ne vsacega) tako nadleguje misel in vera v strahove, o kojih vé prav zagotovo, da jih ni,

da ne eksistujejo, koliko bolj razburja ta nesrečna misel mlado, nežno in za vse dobro in slabo dovzetno otroško glavico. Koliko otrok je že od svoje mladosti nesrečnih in pohabljenih vsled te polovičarske vere in nevere, malikovalske teme in moderne neobraženosti! Kaj je temu vzrok? Ne da bi ga iskal daleč okoli ali celo tam, kjer ga ni ter bi šele po dolgih in zavitih okoliščinah prišel do njega, povem naravnost: vzrok temu je polovičarstvo in površenost pri vzgoji. Kaj pomaga škodljivi mački kazati v jedni roki šibo, v drugi pa klobaso? Šibe se boji, klobaso ljubi. Taka je tudi z vero o strahovih, rekel bi skoro po vseh naših obiteljih od najvišjega do najnižjega sloja. Z jedne strani se otrokom zabija — menda kot teorija, — da ni strahov, z druge pa čuje strahovite dogodke, ali jih pa čita sam, ko že nekoliko odraste.

„Strah je na sredi otel, okoli ga ni nič“, pravi narodni pregovor. Ta izrek uporabljajo roditelji tudi pri otrocih, ko jih kam pošiljajo po noči in se deca izgovarja: „Strah me je“. Ne verujem, da bi kdo s tem otroka ojačil in mu zmanjšal ali celo uničil misel v strahove. To je treba početi že preje. Otroci naj se privadijo noči. Ne bodi jim med nočjo in dnevom druge razlike kot ta, da je noč temna, dan pa svetál. V noči se moramo varovati ter moramo biti oprezni, da kam ne zagazimo, ne pademo ter se kako drugače ne poškodujemo. Vse drugo, kar se o noči čuje, ni nič. Tudi pregovor: „Noč ima svojo moč“ treba otrokom tolmačiti takim načinom, ne pa kakor ga tolmači priprosti narod pripovedujoč, kako je nekdanj koga kar noč vzela in ga ni bilo nikdar več. V šali dete sliši, da strahu ni, verjame celo vsa dokazila, a prišedši na cesto stopi k njemu sosedov Tonček, rekoč: „Ti, naša teta so rekli včeraj, da na sosedovem skednji pa prav zares straši“. Kako se torej vse strinja?

Proti takšnim napakam treba z vsemi radikalnimi sredstvi odločno postopati. Z vsem, vselej in povsod moramo kazati, ne samo, da strahu ni, marveč da ga tudi ne jemljemo nikakor in nikdar v poštev ali spomin.

Čuda božja se nam javljajo v prirodi sami, v veselstvu, ne pa po izmišljenih načinih, prikaznih ali kakor bi nekoji hoteli: po strahovih.

Ljudje res še vedno verujejo v strahove, četudi je ta vera že sto in stokrat ovržena. ter je že mnogo naredeb mračnega srednjega veka izginilo v morje pozabljivosti. Čarovnic sicer več ne sežigajo in tudi ne tožijo jih več ter ne objavljajo sodiščem, a ljudstvo na deželi po nekotih krajih — ima še vedno po kakšno žensko v vasi označeno kot čarovnico. Ta jezdi po noči k svojim tovarišicam na metli, kjer imajo potem na posebnem zbirališču „čarovniški ples“. Čarovnica ima pa tudi moč, da lahko komu „naredi“, tudi živalim lahko škoduje s samim pogledom. Pravijo, da ima čarovnica tako hud, kosmat in osat pogled, da se mleko takoj skisa, če je pogleda. Siser je pa vera v čarovnice že mnogo opisana. Omenjam je le zato, ker je v nekaki zvezi z ono nenavadno močjo, vsled koje imajo vse te prikazni svojo moč in oblast. Tu sem bi bilo šteti tudi vero o strupenjakih, zagovarjalcih proti kačjemu piku in proti steklini, prisadu in čudovitih domačih zdravilih, kakor tudi o raznih prisiljenih „žegnih“. Strupenjaki so čudni ljudje. V njih kabinetih se človek kaj živo spominja Göthejeve pesmi: „DerZauberlehrling“. Tudi črne bukve imajo dasi marsikdo čitati ne zna; vender ti ljudje med ljudstvom še vedno životarijo in — sleparijo. Kdor veruje tem, veruje tudi v duhove in strahove. Otrok sliši take in jednake stvari, nikogar ni, da bi mu stvar pojasnil in dvomljive in čudovite dozdevke razpršil z naravnim razlaganjem, da začne dvomiti o tem, kar je slišal v šoli, češ: morebiti je pa vender res, kar pravijo, da mož zna. Ljudstvo pa ima takoj mnogo dokazov. Tu je ozdravil strupenjaka kravo, ki je imela oteklo vime, krvavo mleko, tam junico, ki jo je pičil gad itd. Po sreči — ne po njegovi moči — je žival okrevala, to pa že zadostuje. Več zaupanja ima zdaj kot vsak „dohtar“. Naj pa potem kdo pride pripovedovat, da to ni res, ne samo da ga nihče ne bode poslušal, še kamenjali ga bodo.

Zato je pa bilo do sedaj nemogoče izkoreniniti vero v strahove. Vsakega skoro je še vedno kolikor toliko strah. Pravljice o mrtvecih pospešujejo še to. V dolgih zimskih večerih se vrste za pečjo pravljice in pripovedke raznovrstne vsebine, prej ali slej udarijo tudi po onih o strahovih. Otroci to vse slišijo in radi verujejo. Že malo deco strašijo s krvavim stegnom, ki hodi za človekom; časih pokličejo na pomoč tudi vedomca. Parkelj ali, kakor je škof Hren pred blizu tristo leti pisal dobro slovenski „poberin“, ustavlja se le bolj po gosposkih in imovitih hišah, kjer straši in plaši; isti sv. Miklavž ni brez strahu in slabih utiskov na male otročiče.

Vsakeršno izmišljotino potrjujejo celo z dogodki, ki so se v istini (?) vršile na tem ali na onem kraju, na razpotji, pod streho, na božični večer itd. Znano je, kako je slučaj (zraven tudi prerazburjena domišljija) že marsikoga naplahal, ko je šel na sv. večer v „ris“ po denar. V nekem kraju trde, da vrata na pokopališči ne ostanejo zaprta. Oni dan je šlo ob jednajsti uri (kritični čas!) mimo pokopališča več ljudij. Od vrat preko ceste je bil pravcati vojaški „špalir“ samih mrtvecev. Morali so se popotniki umakniti. — Neki cerkovnik je pripovedoval, ko je po prestanem strahu tri dni ležal in se potil ter četrti dan zopet vstal: „Šel sem zvonit zadnjo „ave Marijo“ ob polu desetih zvečer. Že od pokopališčnih vrat sem videl pri mrtvačnici belo ženo, ki mi je migala z belo roko, naj pridem tja. Počasi, počasi lezem pod zvonik in odzvonim, prej ko morem. Lasje so se mi ježili kot ščetine in kurja polt me je oblivala. Bal sem se po tej strani domov, ker je še vedno migalo; zato skusim steči po drugi strani cerkve, da ubežim nepričakovani prijateljci. O joj! ko sem tekal, jeli so se pod menoj grobje odpirati. Zvrnem se v odprto jamo. Sam ne vem, kako sem dospel domov. Kaj je bilo? Mož je bil pozabil pri mrtvačnici se sušeče ogrinjalo za mrtvaški oder ob mašah zadušnicah. To platno je veter vzdigaval in mahtaval ter plapolal ž njega robovi. Za cerkvijo je bil

izkopan grob — cerkovnik ga je bil sam izkopal — pa v strašnem teku tudi sam padel vanj. Seveda mož tega nikakor ni sam priznal.

Vse take zgodbe treba otrokom skrbno skrivati. Roditelji bi morali biti že sami tako pametni, da ne bi govorili v pričo otrok o takih slučajih. Šola stori sicer tudi tukaj kar more, a dom ima človeka dlje časa v oblasti, zato tudi osobito v ti zadevi več doseže, samo če hoče.

Francoski pisatelj, publicist, „genfski modrijan“ J. J. Rousseau je tudi v primeri z najnovejšimi šolskimi reformami še vedno stari „Jean Jacques“, a nekoje njegovih idej so tako praktične, da hočem navesti pozneje njegove misli o strahu, za sedaj pa le Buffonovo opazko, kojo on uporablja v svoji knjigi „Emil“:

„Kadar dojdeš po noči v nepoznate kraje, kjer ne moreš presojudati oddaljenosti in kjer zaradi noči ne moreš razpoznati oblike stvarim, tedaj si v pogibelji, da se pomotiš glede sodbe o predmetih, koji ti prihajajo na videk. Od tod bojazen in vrste notranjega strahu, kakoršnega provzročata tmina skoro vsakemu človeku. Na tem se začinja prikazovanje strašil in gorostasnih, groznih podob, o kojih ljudje toliko pripovedujejo, da so jih videli. Obično se jim odgovarja, da so te slike bile samo v njihovih očeh in jako je mogoče, da so je tudi res videli; ker nepoznat predmet, kojega móremo presoditi samo po vidnem kotu (Sehwinkel), mora se večati, kolikor bolj se mu bližamo; toda ako se ta predmet gledalcu, koji ne more niti razpoznati onega, kar gleda, ne presojudati, v kaki oddaljenosti je, s početka, ko je od njega oddaljen dvajset ali trideset korakov, — zdi visok nekoliko sežnjev, zdel se mu bode visok nekoliko čevljev, ko bode samo nekaj korakov daleč od njega. Temu se zares moraš čuditi in se bati, dokler naposled ne prideš tako blizu predmeta, da ga moreš otipati ali razpoznati, ker v času, ko spoznaš, kaj je, mora se podoba, ki se ti je dozdevala orjaška, na mah zmanjšati in se ti prikazati v pravi veličini. No, ako bežiš

ali se ne upaš približati, res ne boš imel o tem predmetu, razven predočbe slike, koja učinja v tvojih očeh, in res bodeš videl orjaško podobo, koja te bo s svojo velikostjo in obliko napolnjevala s strahom in trepetom. Predsodek torej o prikaznih ima svoj temelj v naravi, a njegove prikazni ne odvisе od družega, kakor mislijo filozofi, kot od domišljije.“

To opazko uporablja Rousseau, razpravljajoč o strahovih, ter navaja razne pomočke, s kojimi hoče svojega „Emila“ obvarovati predsodkov. Navel sem jo zato, ker je pristno merilo, po kojem moramo presoјati in tolmačiti nočne prikazni.

Ivo Trošt — Razdrto.

Učiteljica tovarišici ob nastopu službe.

Rada izpolnјujem prošnjo Tvojo ter Ti pošilјam sledeče vrstice ob Tvojem nastopu v službo. Naj Ti svetujejo, kako zadovolјiti vsestransko pričakovanje roditelјem in otrokom. V naših šolah dobivamo dovolј vede in znanosti za trudapolno poslovanje, a najboljšega — praktične samostalnosti ne. Brez te podpore učiteljica lahko zaide. Hočem Ti nasvetovati ono preskušeno sredstvo, s katerim se lahko dobi samostalnost, duševni mir in zadovolјstvo.

Najprvo treba je pač vsaki učiteljici gledati za dobro slutje in na dobro ime. Pregovor pravi: kdor dobro sluje, tudi dobro posluje. Dobro slutje si pridobiš, ako uspešno poučuješ. Učiteljica mora imeti zato pravo ljubezen do svojega poklica in nji izročene šolske mladine, saj ravno ta ljubezen olajšuje težave učiteljskega stanu. Izkustvo me uči, da, ako človek ljubi otroke, tudi otroci ne morejo drugače, da ga ljubijo; po otrocih se pa tudi ravnajo roditelji. Dobro slutje se pridobi z zvestim spolnjevanjem svojih dolžnostij. Kar je dobro in lepo, naj človek rad stori po veri in vesti, ne pa po svoji trmi in napačnih nazorih. Najtežja dolžnost je prijetna, ako je izvršena z bistro pametjo in veselim srcem.

Dobro ime se mi zdi kakor zrcalo, katero brzo otemni. Dobro ime se hitro izgubi, težko pridobi. Zato naj se učiteljica pokaže vedno resna, skromna in vender dostojna. Priprosta bodi v besedi in obleki. Ne posnemaj novošegnih razvad. Ako ji rojijo samo novošegni časopisi, koncerti, gle-

dališke predstave, ples, sprehodi, sploh zabave po glavi, nje pouk ne more kaj vzornega zoriti. Taka učiteljica, katera misli le na zabavo, ne more biti vzor mladini, izgubi zaupanje roditelјev in s to izgubo je zapravlјena otroška ljubezen in otroško spoštovanje. Gorje mladini brez dobrih vzorov!

Mirno, zadovolјno in srečno lahko živi učiteljica, ako si ustanovi prijazno domovanje. Primerna oprava, katero lepša kako ročno delo, knjige, cvetice itd. To ji nadomestuj vse drugo razvedrilo. Utrujeno od šolskega in privatnega pouka, vabi jo prijazno bivališče k počitku. Naj ne zajtrkuje, obeduje in večerja po krčmah; s tem zapravlјa lepe ure prostosti. Delo ni sramota. Mislim, da, ako si učiteljica sama uredi in osnaži stanovanje, kolikor more, ne izgubi svoje dostojnosti; nasprotno, s tem daje lep vzgled marljivosti osobito dekletam. Kako ji ugaja bivališče, katero si uredi sama; kako ji gre v slast lastnoročno pripravljena kava ali čaj, kako kratkočasno ji potekajo ure pri poučni knjigi ali pri klavirji, kako jo veseli izvršitev kacega lepega ženskega dela! Lehko pozabi posvetnega hrupa, ki jo odvrča od njenega poklica, od nje vzvišene naloge. Nemotena si krepča duh ter nabira vednosti za svojo in za mladine blaginjo. Na ta način je zmaga njena! — Tako delovanje mora pridobiti spoštovanje in ljubezen. Ako pa, draga tovarišica, bodeš sprejela za Tvoje dobrohotno prizadevanje čestokrat v dar nehvalo, naj Te tolaži modrost in dobra vest, da je tako pla-

čilo sveta. Dobra vest, modrost in potrpežljivost na ti bodo zvezde, katere ti tolažljivo migljajo v tmino bridkosti.

Nadejem se, da bodeš odobraval, kar ti nasvetuje iz svojega izkustva tvoja koleginja
Marija Šerc—Domžale

Knjiga Slovenska.

XIX. veku.

*

Za trud, za trpljenje, za delo,
Naj v raji Ti plača Gospod!
Spominjal se Tebe veselo
Slovenski na veke bo rod!

J. Bilc.

Andrej Einšpieler (Einspieler), r. 13. nov. 1813 v Svečah (Svečan) v spodnji Rožni Dolini na Koroškem, učil se nekaj doma, od l. 1823 v Celovcu, kjer l. 1835 — dovršivši mestne, latinske in modroslovske šole — vstopi v bogoslovno semenišče, posvečen l. 1837 gre l. 1838 za kaplana v nemški Bleiberg, služi v osmih letih na dvanajstih mestih, postane l. 1846 duhovni pomočnik pri mestni fari v Celovcu, l. 1852 katehet in učitelj slovenščine na realki, l. 1859 duhovni svetovalec, od l. 1882 v pokoju obhaja — papežev kamornik — l. 1887 slovesno zlato mašo, u. 16. jan. l. 1888.

Za slovenščino ga je vzbudil v semenišču duhovni voditelj A. Slomšek, na delo za dom in narod pa vnel stolni kaplan M. Majar. Na književnem polju je Andrej Einšpieler jel orati l. 1848 ter iskreno delovati za vero, dom in cesarja, stanovito do zadnjega vzdihljeja, modro in verno tako, da je posebej koroškim Slovincem postal on sam, kar sta kranjskim dr. J. Bleiweis in L. Jeran oba skupaj. Dopisi njegovi se mnogi nahajajo v

1. Sloveniji, katero je v Ljubljani vredoval M. Cigale, n. pr.: Kaj je Nemcam za Austrio l. 1849 št. 12 (Svečan)! Zaveze (die Sibylle der Zeit v. Korman; And. Einšpieler). Slovincam: Samo sloge duh jedini itd. Kdo ima prav? Ne ultra Sloveni, ne ultra nemškutarji, temuč tisti, ki spoštuje

in spolnuje dolžnost in postave. Nižja ali ljudska učivnica l. 38. Učiteljske skupščine l. 41. 42. Slovenske knjižnice l. 44. Vse za samostalno in svobodno Austrijo. Austrija in nemška država. Prositba Slovincov l. 53. Koroška kronovina. Sodniška vravnava na Koroškem. Austrija noter do Balkana l. 68. Ustanovljenje gorutanskih vojvodov l. 70. Nove politične in sodniške oblasti na Koroškem. Narodna enakopravnost. Nekdajna Gorutanija je bila slovenska. Sedajno stanje cirkve. Slovenski jezik na latinskih šolah v Celovcu. Prošba kapelanov Linčke škofije. Deržavni zakonik in vladni list l. 92. 95. Kaj Slovincem menka? 1. Zastopovavca pri ministerstvu. 2. Dobro vredjenoga novinarstva. 3. Delavnosti in serčnosti l. 99. 100. itd. L. 1850 v manjših dopisih iz Celovca str. 10 itd. —

2. Slovenska Bčela. Podúčen in kratkočasen list. Na svitlo izdajana s pomočjo več rodoljubov. V Celovcu l. 1850—1853, I. IV. Mej temi rodoljubi je bil tudi A. Einšpieler, kateri je časih celó nadomestoval vrednika Janežiča ter posebej spisal n. pr. v I. tečaju l. 1850: Omika in izobraženje Slovencev (Svečan) str. 23 — 180 (Novic. 116—121). — L. 1851 zv. I.: Pismenkovanje, slovkovanje in glaskovanje str. 12. Kako se učenci učijo zajedno pisati in brati str. 44. Kako zajedno učiti glaskovati in pisati str. 78. — Slavjani. §. 1. Kje so stari Slavjani prebivali. §. 2. Kje so stari Slovenci prebivali. §. 3. Kje Slavjani sedaj prebivajo. §. 4. Kakšni so bili stari Slavjani. §. 5. Kako se je starim Slavjanom godilo. §. 6. Kako se bo Slavjanom zanaprej godilo (str. 25—154).

— Zv. II. Lepa prošnja, naj mu domorodci pošiljajo slovenska imena vesi, gradičev, potokov, gor, hribov in goric, da bi se saj slovenska stran Koroške dežele popisovala v Bčeli (str. 64). Društvo, katero bode dobre bukve za Slovence izdajalo in jih med njimi razširjevalo (str. 65). — V povabilu na naročbo str. 177 se že naznanja: . . . „Ker je šola podlaga vse ljudske sreče in omike, toraj naj imenitnejša reč, ki vso našo skerb zasluži, bomo vse šolske sestavke iz „Bčele“ izločili in taiste v posebnem listu: „Šolski prijatelj“ imenovanem natislovati dali. Izhajal bode štiri krat v mescu kot priloga k Bčeli na malej osmerki, in donašal vse kar šolstvo ali rejo otrok zadene p.: navkoslovne sestavke, šolske novice, šolske ukaze, povestice, pesmi, basni in sploh vse ali učiteljem ali otroškej mladini primerne stvari. „Šolskega prijatelja“ bo vredoval g. A. Einšpieler.“ —

3. Društvo sv. Mohora. Prvo povabilo k temu društvu je priobčeno v Bčeli l. 1852 č. 1. (cf. str. 40). Začasni vodja, poznej podpredsednik in blagajnik mu je bil A. Einšpieler. V Koledarju družbe sv. Mohora za l. 1878 popisuje Einšpieler sam vso zgodovino, kako se je društvo za izdavanje dobrih slovenskih knjig l. 1851 snovalo, l. 1852 vstanovilo, preosnovalo v družbo l. 1860, ktere knjige je družba izdala, kaj veselega ali žalostnega doživela (str. 135—159) itd. Ondi pripoveduje tudi, kaj je družba storila v spomin in slavo rajnega Antona Janežiča; dotične svečanosti pa je popisal v „Slov. Prij.“ l. 1876, kjer se nahaja tudi njegov izvrstni slavnostni govor (Vid. Jezičnik XXV. 1887 str. 17. 18.) — „Hvalimo Boga, da se lepoznanški in podučni list, kterega tudi potrebujemo kakor cerkvenih časopisov in molitvenih bukvic, v keršansko-katoliškem duhu vreduje, pravi o Janežičevem Glasniku v Slov. Prij. l. 1859 str. 128, in prosimo Boga, da bi takih časopisov vselej imeli in da ne pridejo časopisi, ki trosijo strupeno ljuliko.“ —

4. Šolski Prijatelj. Časopis za šolo in dom. Založil in vredil Andrej Einšpieler, katehet in zač. učitel slovenščine na c. kr. nižej realki v Celovcu. Do 5. čisla kot pri-

loga Bčeli, potem posebej, natisnil J. Leon. I. Tečaj l. 1852. 8°. str. 424. II. 1853 str. 418. III. 1854 str. 416. IV. 1855. str. 396. Lastni razdelki so mu bili n. pr.: Pesmi. Podučni sestavki. Povestice. Slovstvene reči. Šolski ukazi. Pregovori. Listnica. Drobtinčice. Društvo sv. Mohora. Mej sotrudniki se poleg duhovnikov in znanih rodoljubov čitajo že vrli učitelji p. Praprotnik, Somer, Musi, Eržen, Bernard in Janez in Ludvik Tomšič, Levičnik itd.

5. Slovénski Prijatelj. Časopis za cerkev, šolo in dom. Leto 1856 in 1857, tečaj V. in VI. sta v treh razdelkih. Del I. ima pridige za vsak mesec popred, keršanske nauke, zgodovinske izgleda: II. je za šolo, razlaga nazorni nauk po abecedniku in razštevo; III. je za dom, obsega lepe čedne povesti, podučivne sestavke, slovstvene novice, razne drobtinice in zadeve društva sv. Mohorja. Tiskan je tako, da sta II. in III. del skupaj knjiga, od l. 1858 pa so vsi trije jedna knjiga, namenjena duhovnikom za cerkev, šolo in dom. V tej obliki je „Slov. Prijatelj“ (od l. 1878 Prijatelja) marljivo vredoval in zalagal A. Einšpieler, katehet in učitelj na c. kr. viši realki, do l. 1883, do tečaja XXXII, potem pa poskrbel mu vrednega naslednika, in to je „Duhovni Pastir“, ki ga s sodelovanjem več duhovnov od l. 1884 vreduje Anton Kržič v Ljubljani. Einšpielerjevega „Slov. Prijatelja“ najmanjši tečaj v 8° šteje 384, največji 795 strani, poprek jih vsak ima po 550 do 572. Koliko dobrega blaga je duhovnikom v tej zakladnici na ponudbo, o tem ne mislim razpravljati tukaj; to pa rečem, da mladim slovénkim svečnikom ni treba več kupovati si tujih, zlasti nemških pridigarjev, kakor nekdanj! Nekatere čvrste razprave je dal vrednik še posebej natisniti p. Lavretanske litanije (Vid. Jezičnik XXV str. 27); Čestitko, kadar je dr. V. Wiery postal knezoškof Krški (Slov. Prij. 1858 str. 705—741). Tedaj se je Andrej spravil celó na Pegaza, zložil nekaj pesmic, opisal življenje novega škofa, slovesno potrjenje in posvečevanje v Solnogradu, vpeljanje v stolno cerkev Celovško, ogovor Slomšekov

pri posvečevanju, privzel nekaj pesmi drugih čestiteljev (Marinič, Polak, Dürnwirth), prvi ogovor in prvi pastirski list knezoškofa Krškega Valentina ter v 1500 iztisih razposlal po vsej škofiji, ves vesel, češ: „Kar „Slov. Prijatelj“ izhaja, ni prinesel Slovencom toliko veselja, kakor danes . . . Radujmo se Slovenci . . . bratje Slavjani vsi . . . Sedeli so na staroslavni stolici sv. Modesta rojeni Slovenci in Slavjani, pa slovenskega pastirskega lista mi Koroški Slovenci Kerške škofije nikoli še nismo imeli. Bog nas milostljivo pogleda, in pošlje nam rojenega Nemca, in glejte! On nam spiše in razpošlje pastirski list v premilem našem jeziku! Sam ga je bil spisal v Solnogradu in ga poslal v Celovec, da se tiska v Leonovi tiskarni (str. 789 cf. Koledar družbe sv. Mohora l. 1882, kjer je popisal vže ranjkega priljubljenega kneza in škofa Valentina Andrej). Einšpielerju gre zasluga, da je po „Slov. Prijatelju“ posebej prišlo na svetlo „Razlaganje keršanskega Nauka“, ki sta ga spisala iskrena duhovna pastirja J. Škofič pa J. Volčič, v 369 tiskanih polah od l. 1864 do l. 1876, o katerem prav piše, da je to bogata zakladnica, iz ktere more zajemati duhovnik za vse svoje potrebe na leci, v spovednici, na bolni postelji in v šoli, pa tudi česar potrebuje za lastno svojo omiko in za pošten svoj kratek čas.

6. Jedro katoliškega nauka ali ves keršanski nauk v 70 keršanskih naukih. Spisal in založil Andrej Einšpieler, knezošk. duh. svetovalec in profesor na c. kr. realki. V Celovcu 1873. 8. 568. Nat. tisk. dr. sv. Mohora. — „Nate Jedro! Ranjki knezoškof Martin Slomšek — Bog jim daj nebesa! — so terdili, da je veliko bolje in modrejše, da se vsako leto ali vsaj v dveh letih celi katekizem kratko pa jedernato uči, kakor pa le nekaj koscev na dolgo in široko. Pa težavna reč je to, ves obširni keršanski nauk tako stisniti! Nisem še našel knjige — ne v našem ne v tujem jeziku, — ktera bi kazala, kako naj se to stori. — Poskusil sem toraj to jaz in nate jo knjigo, ktera vam pot kaže, po katerem morete celi katekizem v enem ali

vsaj v dveh letih razlagati, pravi v predgovoru . . . — Pojdi toraj „Jedro“ v imeni božjem med ljube Slovence. podpiraj duhovnike, starše in učnike, katerih sveta pa tudi težavna dolžnost je, podučevati slovenski zarod v toliko imenitnem keršanskem nauku! Razširjaj pravo keršansko omiko, oznanuj božjo čast in slavo in donašaj ljubim Slovencem blagor in srečo!“

7. Slovenec. Političen list. I. Tečaj l. 1865. Odgovorni vrednik J. Božič. Lastnik Andrej Einšpieler, ki ga je ustanovil, da bi obdeloval Slovence polje politično v slovenskem duhu, kateri je prijatelj sv. Cerkvi, prijatelj pravi omiki in prijatelj mogočni Avstriji. Še le pol leta star je zrastel Slovenec skorej za polovico, l. 1866 v II. tečaju jel izhajati po trikrat na teden, a l. 1867 v III. tečaju zamre nagloma dne 25. apr. s št. 47. Koliko je v njem pisal Einšpieler sam, to je težko določiti. Jako zanimljivo je pa, kar pravi v št. 95 l. 1865: „Iz Celovca. Od l. 1848 sem le, to je celih 17 let, delam po raznih časnikih in knjigah na političnem polju. Pa vsa leta nisem bil tako srečen, da bi bil z ministerstvom enakih misel. Vlada je bila nemško-centralistična bodi si v absolutnej ali ustavnej podobi. Jaz sem se pa vselej poganjal za to, da Avstriji bode temeljna podlaga in prvo, poglavitno pravilo: Ravnopravnost vseh narodov, prava ustavna svoboda in samouprava ali avtonomija vseh dežel in občin. Ministerstvo Belcredijevo je razglasilo ravno ta pravila in zastavlja svojo besedo, da jih bode v življenje vpeljalo, naj velja kar rado. Po tem torej mi je došla sreča in veselje, da sem postal pervikrat ministerjalne misli in vladinega duha: Bil sem l. 1863 edini poslanec v koroškem deželnem zboru proti ministru Šmerlingu, zdaj — ako bi me ne bila ravno moja politika spravila iz deželnega zbora, — bi bil spet edini za ministra Belcredija. Prašam, kdo da se je spremenil, — ali sem se jaz sprevergel na vladine, ali pa le vlada na moje misli? Prašam pa tudi, katero ime zasluži tak časnik, ki me pri ljudeh s tim ovaja in černi, da sem stopil pri ministerstvu v službo in da

me visoka vlada plačuje? Zatorej naznanjam naravnost celemu svetu, da sta časnika, v ktera jaz dopisujem: „Slovenec“ in „Draupost“, zdaj v resnici z ministerstvom enih misli, in da bota torej visoko vlado podpirala tako dolgo, dokler da bode mož beseda in se deržala naših pravil. In res štejem si za veliko srečo in slavo, da morem po 17ih letih vsaj enkrat z vlado hoditi in podpirati jo. Bog le daj, da bi se ti srečni časi ne premenili nikoli! To prisiljen naznanjam in prosim, naj ne verjamejo niti Slovenci niti Nemci tistih nesramnih čenčarij, laži in obrekovanj, ki jih pisarijo tisti politikarji, katerih geslo je: „S trebuhom za kruhom!“ Andrej Einšpieler.

8. Političen katekizem za Slovence. „Potreben nam je, kakor ribi voda. Radi bi ga prav dober kup med naše prosto ljudstvo spravili, za to se nam pa dozdeva ravno „Slovenec“ najbolj pripravna pot. Iz teh člankov si bomo naredili malo knjižico in jo prav dober kup prodajali (I, 67).“ Spisal prvokrat v Slovincu 1865 št. 67—73. Posebej ponatisnil I. 1865. 8. 64. — Drugi natis I. 1873. 8. 48. Izdal in zal. odbor kat. konstituc. društva v Celovcu. Nat. družba sv. Mohora. — Razdeljen je pa ta politični katekizem tako, da najprej učí: Kaj mora vsak politično podučen Slovenec vedeti (Deržava, občina ali srenja, županija ali velika občina, dežela, Avstrijska deržava). In drugič: Kaj mora vsak pošten domorodec storiti (Politične stranke, bukve in časniki, katoliško-politična društva, taborji, volitve).

9. Mir. Političen list za koroške Slovence. Jel ga je izdajati I. 1882 dvakrat na mesec, in časnik ta vrlo napreduje tudi po smrti svojega očeta.

Izvrstno je govoril in pisal ranjki tudi nemščino. Dopisoval je že I. 1848 v „Südslavische Zeitung“ v Zagrebu, v „Slavische Centralblätter“ v Pragi. Vredoval in največ sam zalagal je na pr. I. 1861—1863 v Celovcu „Stimmen aus Innerösterreich“;

I. 1865—66 „Draupost“, „Kath. Blätter aus Kärnten“ I. 1868 (Carinthia vid. Novic. str. 69), I. 1869 „Kärntnerblatt“, I. 1876 „Kärntner Volksstimme“, češ, naj i Nemci izvedó resnico o Slovencih in Slovanih sploh. Spisal je svojim učencem molitvenik „Gebete u. Gesänge für kath. Realschüler“; zložil „Wegweiser für die Wähler der österr. Rechtspartei“. V vseh njegovih spisih, tudi v nemških, veje nekak čvrst duh, ki jako dobro dé človeku. — Njemu gre nekako tudi hvala, da se je v Celovcu I. 1855 vstanovilo društvo katoliških rokodelskih pomočnikov, I. 1864 slovenska čitalnica, I. 1869 katoliško politično društvo. Deželni poslanec je bil I. 1863, drugič I. 1871, tretjič I. 1880; mestni občinski odbornik od I. 1876. — Koliko je sicer delal in se trudil, o tem glej p. Slovenci in 1848. leto. Sp. J. Apih. — Andrej Einšpieler. V spomin njegove sedemdesetletnice. Sket. Kres I. 1882 str. 645—651. — Andrej Einšpieler. Spisal Fr. Levec. Zvon 1882 str. 755—758. — Einšpieler-zlatomašnik. Spominska knjižica. Vredil Andrej Kalan, kapelan. V Ljubljani 1887. 8. 104. Založil slavnostni odbor. Tiskala Katoliška Tiskarna. — Koledar družbe sv. Mohora I. 1888 str. 65—69 s sliko, pa I. 1889 str. 102, kjer je povedano, da je odbor Mohorjeve družbe iz hvaležnosti do svojega dejanskega ustanovnika, prvega predsednika, dozdanjega podpredsednika in blagajnika sklenil pogrebne stroške na družbin račun prevzeti, kupiti zanj poseben prostor na Št. Rupertschem pokopališču za vse čase; kupil pa je tudi Einšpielerjevo hišo v Pavličevih ulicah št. 7 iz spoštovanja do dóma, v katerem se je trudil in za nas blagonosno delal, nekaj pa tudi zató, da se na najzanesljivejši način zavaruje družbina glavnica. Odbor je bil pri tem prepričan, da ravná po volji in želji vseh probujenih Slovencev in zlasti Mohorjevih družabnikov“. Pač res:

Spominjal se Tebe veselo
Slovénski na veke bo rod!

Književnost.

Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen, herausgegeben unter Mitwirkung hervorragender Fachmänner von Karl Rieger. Wien und Prag, Verlag von J. Tempsky. — Tako se imenuje strokovni časopis, katerega je letošnjo jesen začel izdavati gimnazijski profesor in vsenilski docent Karl Rieger, zdaj c. kr. okr. šolski nadzornik v Hernalsu pri Dunaji. Namen svojega novega časopisa urednik označuje s temi besedami: Die Volks- und Bürgerschulen erfreuen sich in Österreich der allgemeinen Aufmerksamkeit und die regste Theilnahme an allen Vorgängen des Schullebens beschäftigt die Gemüther aller Bevölkerungsschichten in lebendiger, der Wichtigkeit der Volksbildung entsprechender Weise. Diese bedeutungsvolle Thatsache legt den Freunden und Förderern der Volksbildung die Pflicht auf, das rege Interesse durch Sammlung aller Kräfte in die rechte Bahn ruhiger Beobachtung und Erwägung zu lenken, damit eine geläuterte Einsicht in die ersten Bedingungen geistlicher Entwicklung und steter Vervollkommnung des Volksschulwesens tiefer und tiefer dringe und frei von jedem Vorurtheil die mühevoll Thätigkeit der dabei Betheiligten beurtheilen lerne. Diesem Endzweck hat die gegenwärtige Zeitschrift zu dienen. Ruhige und sachliche Erörterungen aller einschlägigen Fragen werden zum Ziele führen, weil vornehmlich den gemeinsamen Interessen sämtlicher Schulen und Schulkategorien von der einclassigen Volksschule im abgeschlossenen Gebirgsthal bis zu den Lehrerbildungsanstalten in grossen Städten Rechnung getragen werden soll. Den Lehrern aller Gegenden wird dadurch Gelegenheit geboten, weitem Kreisen zu zeigen, was sie leisten und was sie erreichen wollen; sie können hier die Hindernisse darlegen, welche sich ihrer Thätigkeit entgegenstellen, und die Mittel besprechen, um die Aufgaben der inneren Organisation des Schulwesens mit dauerndem Erfolge zu lösen; sie können durch Darstellung ihrer Erfahrungen und Erlebnisse anklarend und belehrend auf die Fachgenossen und auf die Bevölkerung einwirken und durch rege Bethätigung ihrer Berufstreue die Schule vor allen Anfechtungen wahren. Sie sollen aber auch die Erwartungen und Wünsche aller Stände erfahren und durch freimüthig-sachliche Besprechung dieser gerechten und billigen Anforderungen an die Schule die möglichste Übereinstimmung zwischen der Schule und dem Leben herbeiführen. Die „Zeitschrift“ soll der Mittel- und Sammelpunkt aller Bestrebungen werden, deren Ziel der Ausbau des österreichischen Volksschulwesens ist. Der Herausgeber gibt sich der Hoffnung hin,

dass dem vereinten Wirken hervorragender Fachmänner, welche sich zu gemeinsamer Thätigkeit im Interesse der Geistesbildung des österreichischen Volkes verbunden haben, gelingen werde, der guten Sache mit Erfolg zu dienen, wie schon seit Jahren an allen Orten sich Schulmänner erfolgreich bemühen, in engern Grenzen durch Schrift und Wort für die Schule einzutreten. Er ist überzeugt, dass alle diese Stimmen gehört werden müssen, sobald sie durch ihre Beiträge darthun, dass ihr Streben nicht localen, sondern allgemeineren und höheren Interessen gilt.“

Doslej sta izšla dva zvezka, in reči moramo obeh, da urednik v njiju točno izvršuje zgoraj navedeni program. Vsak zvezek so deli v dva glavna dela; prvi del objavlja iz peresa priznanih učenjakov in veščakov zanimive razprave o osnovi in napredku našega šolstva in njega disciplinah; drugi del je namenjen ukazom, odredbam in uradnim poročilom osrednjih in deželnih šolskih oblastev, dalje osobnim premembam v učiteljstvu po vseh avstrijskih kronovinah, šolski književnosti in obče naznanilom in dogodkom iz šolskega življenja. — Izmed doslej priblenih razprav omenjam zlasti te: „Der Unterricht über erste Hilfe bei Unglücksfällen an den Volksschulen und verwandten Anstalten“; spisal jo je znani dunajski operatér prof. dr. Th. Billroth. Pisatelj pravi, da prvo pomoč ob nesrečah in hitrih obolenjih more uspešno dejati samo takšen učitelj, ki je v tem oziru praktično izučen; zatorej zahteva, naj se v ta namen ustanové za ljudske učitelje posebni učni tečaji. — V drugem članku „Gesetzliche Regelung des Unterrichtes taubstummer und blinder Kinder“ opisuje neimenovan pisatelj, kaj se je doslej v naši državi na ljudskih šolah že storilo za pouk gluhonemih in slepih otrok in kaj bi bilo še storiti. Tudi ta pisatelj zahteva, da bi se ljudski učitelji usposobili za takšen pouk na državne stroške v posebnih zavodih za gluhoneme in slepe otroke, da bi potem mogli na svojih šolah takšne ubožce poučevati — Jako zanimiva je tretja razprava iz peresa dunajskega vseučiliškega profesorja A. Kernerja pl. Marilauna „Über den Schulgarten an Landschulen“. Pisatelj lepo opisuje, kakšno važno nalogo ima v ljudski šoli šolski vrt ter našteva vse rastline, ki bi morale rasti v njem; pravi, da šolski vrt ne zadostuje svojemu namenu, če nima vsaj 3000 m² obsega; izreka se v obče zoper to, da bi se šolski otroci praktično poučevali v šolskem vrtu, ker so še premladi, ker naredé preveč škode in je težko vzdržati disciplino; izreka se tudi zoper to, da bi se šolski vrti izročali v oskrbo ljudskim učiteljem, ki

niso prebili preskušnje iz vrtnarstva ali ki za ta posel niso praktično usposobljeni, ter končno zahteva, da bi moralo vsako učiteljšče imeti vzgleden šoski vrt, na katerem bi si učiteljski kandidatje pod vodstvom dotičnega glavnega učitelja pridobili potrebnih praktičnih vednostij in kateri bi služil za vzor vsem šolskim vrtom dotičnega okraja. — Članek „Über Fortbildungscourse für Volksschullehrer“ razpravlja obširno, kaj se je v naši državi zadnja leta storilo za nadaljno izobraženje ljudsko-šolskih učiteljev, ter našteva vse učne zavode, katere je visoko naučno ministerstvo poklicalo v življenje na podstavi znanega ukaza z dne 31. malega srpana 1886. l. Ta članek bralcu prav prav živo stavi pred oči, kako malo se je v tem oziru storilo še na Kranjskem, kjer učitelji nimajo nobenega nadaljevalnega tečaja nego onega v Grmu pri Rudolfovem.

Tudi drugi del Riegerjevega časopisa je jako bogat in zanimiv po svoji vsebini. Iz mnogih stvari, katere objavlja, zanima bralca zlasti uradno poučilo, kako je ravnati pri statističnem popisovanju ljudskih šol dne 30. malega travna 1890. l. in potem letno poročilo c. kr. deželnega šolskega sveta za Štajersko o stanju ljudskega šolstva v tej kronovini l. 1888/89. To poročilo je doslovno priobčeno.

„Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen“ izhaja po jedenkrat na mesec v zvezkih po 2 poli obsežnih ter stoji za celo leto po pošti samo 1 gl. 50 kr., kdor si jo pa naroči v kakšni knjigarni, dobi jo za 1 gl. 20 kr. Naročnina se pošilja pod naslovom: F. Tempsky, Wien, I. Tuchlauben, 10. Riegerjev časopis se more z dobro vestjo priporočati vsem c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, c. kr. šolskim oblastvom in sploh vsemu učiteljstvu, ki se kaj briga za napredek avstrijskega ljudskega šolstva. Fr. L.

Nauki o varstvu živali za mladino, z dovoljenjem graškega društva za varstvo živali preložil Anton Poreger, nadučitelj na Humu, tiskal in založil W. Blanke v Ptuj. Cena? To je učilo, katero bi moralo kakor „šolske postave“ viseti v vsaki šolski sobi. Na veliki poli močnejšega papirja, ki je pripravna, da se dene v okvir pod šipo, natisnjenih je prav ukusno deset točkek o varstvu živali z nadpisom: „Živali varovati se pravi ljudem koristiti.“ Kakor se spominjamo, videli smo na Štajerskem v več šolah to učilo (v nemškem jeziku) na stenah obešeno. Gospod Poreger je prav dobro pogodil, da je ta „nauk“ preložil na slovensko. Priporočamo ga šolskim vodstvom.

Naši dopisi.

Iz kamniškega okraja. (Konec). Opisanim občanom najbližji sosedje so Zlatopoljci, kateri se tudi še ne morejo ponašati s svojo šolo, a vendar morejo se v primeri s svojimi severnimi farani v drugem obziru srečne imenovati. Oblagodarjeni sicer niso z obilnim premoženjem, a kakor je soditi po pomenljivem imenu njihovega stanovališča, revni venderle nikakor niso. Žitne kašte se jim sicer ne polnijo samo z zlatorumeno pšenico lastnega pridelka, a popolniti jih jim pomore drugo žito, osobito zaradi tečnih žgancev vsestrano čislana ajda, katero neki, kakor nikjer drugod v našem okraju posebno ugodna lega dobrega zemljišča skrbno varuje pred smrtonosno jesensko slano. Ti sicer ne bodo toliko poželjivo gledali na dar deželnega odbora, ko se bodo resno pripravljali na zidanje šole, kakor bližnji Palovčani, a branili se ga pa tudi gotovo ne bodo. Dasi natančno ne poznamo razmer občanov vranjpeških in zlatopoljskih, vender bi utegnili trditi s pozitivno gotovostjo, da bodo Zlatopoljci imeli prej šolo, kakor njih severni mejaši. Ako nismo napačno poučeni o sklepih zlatopoljskega občinskega odbora, zavezali so se baje Zlatopoljci, da prej ko mogoče poročé pōtem okr. šolskega

svéta deželnemu šolskemu svétu: „Zlatopolje se sedaj, ko ima svoje lastno šolsko poslopje, popolnoma klanja radovoljno vsem šolskim postavam“. Rovanom, pri katerih sedaj vceplja otrokom potrebni pouk v glavo tamošnji cerkovnik, se je že pred davnim časom zavrgla sedanja učilnica. Skušalo se jih je pridobiti za dobri svét, naj bi se združili z bližnjimi Radomljani, na katere se je tudi pritislilo z zidanjem šole. Toda Rovani niso hoteli živeti od milosti svojih sosedov in sklenili so rajši postaviti na lastnih tleh prostrano šolsko poslopje. A ko so se ustrašili proračuna velikih števil, upadel jim je naenkrat pogum; hvalijo pa sedaj po preteku 6 let na tihem svojo tedanjo umestno in dobro pogojeno previdnost, da niso šli Radomljanom na limanice. Sicer bi pa Rovani bili že zdavnaj lehkó imeli svojo šolo, posebno, ker sta jim dva tamošnja dobrotnika pred nekaj leti ponudila za stavbo šole ves les zastonj. Ostali pa bodo menda še brez šole toliko časa, da bo deželni šolski svét s svojim potrpljenjem prebil železna vrata src rovskih faranov. Sv. Trojica in Velika Vas sta se tudi že priporočili pri šolskih oblastvih, da naj jim preskrbé dobrih učiteljev, ko si zgradé s svojim denarjem

in podporami „prej ko mogoče“ poslojpe s protokolirano firmo: „šola“, da v prihodnje ne bo treba razglašati „Popotnikovemu“ koledarju „urbi et orbi“, da imata zasilni šoli. Za Češnjice in Skaručino, ki sta do sedaj izkazani tudi med zasilnimi šolami, ne vemo še dobro, se bode li tam kedaj količil prostor za učilno sobo in, kakor je v novih načrtih navadno, za učiteljevo „tesno“ stanovanje. Ravno tu mi pride na misel, da izpregovorim tudi nekoliko o učiteljskih stanovanjih v novih šolskih poslopih. Prilika je bila marsikomu videti učiteljska stanovanja v novih šolskih poslopih v Radomljah, Trzinu in Domžalah. Zdi se pozornemu opazovalcu, posebno učitelju, kakor bi se bilo pri zidanju popolnoma pozabilo učiteljevo stanovanje, ker se je vsa pozornost obračala le prostoru za zidanje šolske sobe. Ko je že bila šolska soba dogotovljena in poslojpe pod streho, spomnil se je še le zidarski mojster, da učiteljevega stanovanja še ni, na kar se je ostali mali prostor porabil za dve postavni sobici, v katerih naj se učitelj s svojo družino raztegne kakor ve in zna. Ko se predložé načrti novih šol v pregled okr. šol. svétu, naj si učiteljski zastopniki te dobro ogledajo in določno stavijo svoje nasvete. Ako se že gradi kako poslojpe znova, menda to ne bode toliko več stalo, ako se zid potegne za dva ali tri metre dalje, da učitelj vender dobi svojemu stanu primerno stanovanje. — Morebiti kedaj še kaj več o tem. (Prosimo! Ured.)

O našem mladem učiteljskem društvu zdi se nam, da se njegovi udje premalo zanimajo zanje,

kajti pri prvem letošnjem zborovanju imeli smo priliko videti precejšnje število „papirnatih udov“. Na dejmo se, da v novem letu prihodnje zborovanje privabi v Mengiško šolo k izvestno zanimivemu zborovanju izdatno število neomahljivih udov.

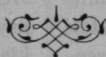
Ti pa, predragi „Tovariš“, 29letni neustrašni bojevnik za naše pravice in neprecenljive svetinje našega predragega materinega jezika, stoj tudi v prihodnje nepremakljiv kot srčen vojak za naš blagor in za blagor ljudske šole na braniku, bodi nam odkritosrčen svetovalec v vseh šolskih stvareh, budi nas k resnemu, vztrajnemu delu na šolskem polju! Pogumno stopaj s ščitom in zastavo vzgledne učiteljske sloge pred domači i tuji svet! Kliči svoje zveste o viharjih časih v bojne vrste opominjajoč jih k edinosti!

K temu pomaga naj Bog i Tvoji zvesti prijatelji.

V. Burnik — Kamnik.

Iz Šent-Jernej. (Šolske novice.) V datek k zadnjemu dopisu poročam še sledeče: Slavni c. kr. okrajni šolski svet v Krškem je zaukazal, da se po vsi županiji pobra 50% naklada na davke za zgradbo novih šolskih poslopij in sicer v Šent-Jernej, potem za nove šole jednorazrednice v Pletterjah, v Orehovici in na Golem (Gallhof). S tem ukrepom se bode naša šola, ki ima sedaj nad 1000 za šolo sposobnih otrok, izdatno razbremenila in za otroke v imenovanih vaséh omogočila redna hoja v šolo.

J. Saje — Št. Jernej.

Vestnik.

Odlikovanja. Presvetli cesar je odlikoval Nj. Pr. naučnega ministra Pavla Gautscha pl. Frankenthurna s podelitvijo baronstva. — Deželni šolski nadzornik za srednje šole na Primorju g. dr. Ernst Gnad je dobil povodom umiroljenja naslov dvornega svetnika.

Osobne premembe. Na mesto umirovljenega deželnega šolskega nadzornika dr. Ernst Gnada je imenovan ravnatelj gimnazije v Pazinu g. Viktor Lešanovsky deželni šolski nadzornikom za primorske srednje šole. — Visoki c. k. deželni šolski svét v Ljubljani je imenoval učiteljem na II mestni deški ljudski šoli v Ljubljani nadučitelja v Litiji g. Jožefa Cepudra; za učiteljico na mestni dekliški šoli pri sv. Jakopu v Ljubljani podučiteljico na tem zavodu, gospodičino Nežiko Zupanovo; učiteljico v Radovljici, gospodičino Marijo Maroltovo pa zapodučiteljico pri sv. Jakopu; za podučiteljico na nemški mestni dekliški šoli gospodičino Emilijo Witschnovo — Gospodičina Pavla Wölfling, začasna učiteljica v Velikih Laščah, je

na tej službi stalno umeščena. — Gospodičina pl. Lehmannova je dobila začasno službo na štirirazrednici v Trnovem pri Ilirski Bistrici. — Gospodičina Jakobina Naglasova nadomestuje obobelo podučiteljico gospodičino Illerschitschevo na nemški mestni dekliški šoli v Ljubljani. — Za obobelo s. Apolonijo Pipan je vstopila kot učiteljica v ženskem sirotišči v Ljubljani s Leonija Bahovec. — G. Maks Šribar, učitelj v Gorenji Sušici je dobil stalno službo na jednorazrednici v Balti Vasi (okraj Novomesto), g. Anton Vrančič, učitelj v Zagradci pa stalno službo na jednorazrednici v Dolskem (karniški okraj) — G. Fr. Bahovec, učitelj na II. mestni deški šoli v Ljubljani je dobil tretjo, g. A. Funtek, učitelj na Barji prvo starostno doklado — V kranjskem šolskem okraju sta dobila tretjo starostno doklado gg. M. Kuster, nadučitelj in J. Pezdič, učitelj v Kranji.

G. profesor Vekoslav Spinčič v Gorici je dobil kot deželni odbornik istrski za tekoče šolsko leto odpust ter se preselil v Poreč.

G. dr. Fr. vitez Močnik, c. k. deželni šolski nadzornik v Gradci, je kakor vsako leto tudi letos poslal v podporo „Narodni Šoli“ 15 gld. in „Vrtcu“ 10. gld. Slava mu!

Iz našega društva. Te dni je izročila deputacija iz odbora častnemu članu gospodu profesorju A. Nedvědu lepo izdelano častno diplomo, katere se glasi:

„Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“

je v svojem občnem zboru
dné 4. oktobra 1889.
prečastitega gospoda

Antona Nedvěda,

lastnika zlatega križca za zasluge, c. kr. učitelja glasbe na izobraževališči, emer. ravnatelja filharmo- ničnega društva, častnega člana raznih društev i. t. d.

imenovalo

svojim častnim članom

v priznanje

zaslug za slovensko glasbo, kot izbornemu učitelju, priljubljenemu skladalju in pospeševalju slovenske glasbene literature na šolskem polju in za slovensko učiteljsko društvo.

V Ljubljani dné 24. grudnia 1889.

(Podpisan je odbor).

Gospoda profesorja A. Nedvěda pozna skoraj brez izjeme vse kranjsko učiteljstvo, ker je v glasbi vse on vzgojil. Da je bil koncert, ki ga je v jeseni 1888. l. priredilo naše društvo v proslavo štirideset- letnega vladanja presvetlega cesarja, tako sijajen, provzročil je le g. profesor, ker je radovoljno prevzel vodstvo koncerta, pri katerem so sodelovali skoro brezizjemno le njegovi učenci. Bog mu podeli zopet popolno zdravje, da bo mogel na tem polju še dalje tako uspešno delovati, kakor do sedaj v prid učiteljstvu in narodu. —

Od zadnjega izkaza so društvenino plačali g. g.: Dimnik Jakob, učit. v Postojni za 1889. l.; Kogej Ivan, naduč. na Brezovici za 1890. l.; Knific Luka, naduč. na Trati za 1890. l.; Levce Fr., c. k. profesor in šolski nadzornik za 1890. l.; Marn Josip, kanonik in c. kr. prof. v Ljubljani za 1890. l.; Močnik Matej, učit. v pok. v Ljubljani za 1889. l. Poženel Janez, učit. na Rakeku za 1890. l.; Škrjanec Ivan, župnik v Vremah za 1889. l.; Thuma Ivan, naduč. in c. kr. okr. šolski nadzornik v Postojni za 1889. l.; Tomšič Ivan, učitelj na c. kr. vadinici in c. kr. okr. šol. nadzornik v Ljubljani za 1890. l.; — Šmitik Franja, učite- ljica v Boštanji za 1889. l.; Tominec Ivana, učit. na Vrhniki za 1890. l. in Zupan Nežika, učit. v Ljubljani za 1890. l. —

Prihodnji društveni večer bode v sredo dné 22. t. m.

V Volčah, vasi v tolminskem okraji, go- tovo še ni bilo tako žalostnega dné, kakoršen je bil 29. dan grdnja meseca l. l. Ta dan so poko- pali ob jednem dva ljudska učitelja. Prvi, umirov- ljeni učitelj g. P. Kogoj, porojen 1823. leta v Sol- kanu, učiteljeval je nad 35 let v Tolminu. Vzredil je malone vse doraslo tolminsko ljudstvo. Drugi, g. Anton Fajgelj, porojen 1847. leta v Idriji, služ- boval je blizu 15 let kot nadučitelj v Volčah. Ves ta

čas je opravljal svojo službo vestno in marljivo. Bil je vrl učitelj, skrben oče in soprog in v družbi pri- jeten sodrug. Občani dajejo mu pohvalno spričevalo, da ranjki Anton ni nikdar razžalil nobenega človeka niti z besedo, niti z dejanjem. Pogreb je bil sijajen. Udeležili so se ga poleg šolske mladine in mnogo- brojnega ljudstva c. k. okrajni glavar, preblagorodni gospod grof Marenzi. c. k. okrajni šolski nadzornik g. Dominko, g. župan tolminski in 14 učiteljic in učiteljev, ki so jima zapeli lepe nagrobnice, č. g. dekan J. Kragelj iz Tolmina pa se je s toplimi besedami spominjal blagega delovanja umrlih dragih. — O tem redkem slučaju nam pripoveduje „Nova Soča“, iz katere smo te vrstice posneli, sledeče: Umiroljeni učitelj g. P. Kogoj se je sežgal v postelji; čital je baje zvečer, morebiti zaspal in pre- kucnil luč. Čudno je, da je revež živel še drugega dné, a da ni klical na pomoč ali poskušal vstati iz postelje — a prsi je imel popolnoma sežgane. Pokojni A. Fajgelj se pa že dolgo časa ni počutil dobro; trpel je na zatolščenji okoli srcá. Na sv. Štefana dan zjutraj je še obiskal trpečega Kogojá. Ko je prišel domov, govorili so še o strašni Kogo- jevi nesreči in pri tej priliki je tudi on imel pred očmi slučaj, kaj bi bilo s soprogo in otroki, ako bi on umrl. Na to so šli domači iz sobe, on se je počutil slabega, šel je k vratom, da bi klical, in zgrudil se je na pol mrtev pri vratih na tla. Duhov- niku se je posrečilo še živemu podeliti mu sv. poslednje olje. — Pokojnik je zapustil vdovo in tri nepreskrbene sirote. Bog potolaži. V m. p.!

M. Putre †. Ta bivši učitelj na c. kr. nor- malki v Ljubljani, katerega se spominja še mnogo naših vrstnikov, umrl je pretekli teden v Celji v 82. letu svoje dobe. Porojen v Koprivniku na Kočevskem se je šolal v Ljubljani in v Celji. Potem je bil pō- možni učitelj v Celji in v Ljubljani. Od 1843. do 1853. leta je bil učitelj na glavni šoli v Idriji, od 1853. do 1873. l. pa na normalni šoli v Ljubljani. Tega leta je stopil v pokoj ter se podal v Maribor, kjer je bila njegova hči učiteljica in ko se je ta omožila z meščanskim učiteljem Tischem, preselil se je ž njo v Celje. Blag mu spomin!

Zdravstveno stanje. Dobrci (ošpice) v Ra- keku in Črnem Vrhu so prenehali, tako da se je šolski pouk zopet pričel. Nasprotno pa so v Go- renjem in Dolenjem Logatci nastopile osepnice (koze) s tako silo, da so v obeh krajih morali s šolskim poukom prenehati. Kakor nobena druga bolezen pa se v zadnjem času hitro razširja hripa (influenca), ki brez izjeme napada otroke in dorasle ljudi. V malo dnevih se je prikazala po vsi Evropi in preplula tudi morje v Ameriko. Ta bolezen po- kazala je to posebnost, da je skoraj povsod najprvo napadla zdravnike. Šole so se morale zatvoriti ne samo zaradi otrok, ampak tudi zaradi tega, ker je mnogo učiteljev obolelo. Tako so sedaj šole zaprte na Du- naji, v Trstu, v Gorici, v Pragi, v Ljubljani, v Ce- lovcu, v Milanu, v Berlinu, v Birminghamu, v No- vem Jorku, pa tudi po manjših krajih, kakor pri nas v Postojni, v Podkrajju, na Tolminskem v Vol- čah, v Podmelci, na Grahovem i. dr. V Starem Trgu pri Ložu so obobile vse štiri učiteljske moči. V Ljubljani je razen otrok obolelo več g. g. profes- sorjev in učiteljev in se je pouk pretrgal na vseh šolah do 20. t. m. Dal Bog, da bolezen kmalu preide!

V gospodski zbornici na Dunaji so bili v odsek za posvetovalne vladne šolske novele izvoljeni sledeči člani: Arnež, fzm. Beck, Belcredi, Clam-Martinic, Conrad, Czartoryski, Czeditz, Falkenhayn, Franz, Hasner, Helfert, Hye, Miklošič, Missia, kardinal Schönborn, Stremayer, Tarnowski, Tomašek, Unger, Windischgrätz, Zwyger.

Odobreni slovenski katekizmi. Visoko ministerstvo za hogočastje in uk je z razpisom z dne 5. listopada 1889 l., št. 21473, na predlog knezsko-škofjskega ordinarijata lavantinskega odobrilo nasledne znova pregledane in v c. kr. založbi šolskih knjig l. 1889. izdane slovenske katekizme: 1) Mali katekizem za ljudske šole, cena 8 kr. — 2) Srednji katekizem za ljudske šole, cena 28 kr. — 3) Veliki katekizem za ljudske šole, cena 50 kr.

Hrvatski učiteljski dom. V hrvatskem učiteljskem domu se je otvorila dne 4. t. m. čitalnica. Po svojem namenu ima ta biti „hrvatska pedagoška knjižnica“, katera ima vse hrvatsko učiteljsko združevanje in skupno delovanje in medsebojno občevanje. Posamezni učitelj, da je še tako navdušen, ne more si pri svojem gmotnem stanju naročati vseh časopisov. Po kavarnah in drugih čitalnicah, ki so osnovane za ljudstvo sploh, pa učitelj ne more dobiti toliko duševne hrane, kakor v tej knjižnici, kjer bode na razpolaganje do 40 hrvatskih, srbskih, čeških, slovenskih in nemških pedagoških listov poleg političnih, zabavnih in šaljivih časopisov. Kolike vrednosti pa je to, da se bratje jednega stanu shajajo in razpravljajo svoje

stanovske stvari in šolo! Koliko tako občevanje pospešuje zlogo med učiteljstvom in s to napredek šolstva! Ako se vprašamo, kako to pride, da hrvatsko učiteljstvo in šolstvo tako krepko napreduje, moramo s prepričanjem odgovoriti, da je glavni povod tega napredka v vzajemno postopanje vsega učiteljstva brez izjeme in probujen stanovski čut. Srčno moramo pozdravljati ta najnovejši korak v napredovanju učiteljstva našega bratskega naroda ter izražamo željo, da bi to uzorno delovanje privedilo tudi slovensko učiteljstvo k vzajemnemu delovanju.

Zahvala. Po svoji darežljivosti in podpori revne šolske mladeži slavno znana „Narodna šola“ je darovala na prošnjo podpisane učitelja tukajšnjih šol: 250 zvezkov raznih vrst, 5 Žumer-Razingerjevih abecednikov, 10 I. in 10. II. računice, 10 tablic, 4 snopiče svinčnikov, 1 zavojko peresnikov, 1 škatlo jeklenih peres in 2 škatli risal. Za to velikodušno darilo zahvalujeta se prav lepo v imeni uboge šolske mladeži krajni šolski svet in šolsko vodstvo.

Na Suhorji dne 12. prosinca 1890.

Fr. Gross, Anton Volk,
učitelj, načelnik.

Zahvala Lani in letos je tukajšnji župnik č. g. J. Sajovic pedaril naši šolski knjižnici dotična letnika „Kmetovalca“, „Vrtnarja“ in „Dom in Sveta“, za kar mu izreka toplo zahvalo

šolsko vodstvo.

V Slavini 31. grudnia 1889.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 34

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Zagradci je stalno popolniti učiteljsko službo s 400 glđ. letne plače, 30 glđ. opravilnine in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se službenim pōtem vlagajo pri podpisnem uradu do 6. dne svečana t. l.

C. k. okrajni šolski svet v Rudolfovem
dne 12. prosinca 1890.

Vestec.

Št. 1264

okr. š. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Tržiči je stalno ali začasno popolniti službo drugega učitelja z letno plačo 500 glđ., oziroma službo tretjega učitelja z letno plačo 450 glđ., z dolžnostjo, da v sili poučuje v postavno določenih mejah tudi na tamošnji dekliški ljudski šoli.

Prošnje naj se zakonitim pōtem vlagajo pri podpisnem uradu do 25. dne t. m.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji dne
9. prosinca 1890. Schönberger.

Listnica upravnitva.

Drugo številko smo poslali vsem, kateri nam prve številke doslej niso vrnili. Kdor nam druge številke ne vrne, smatramo ga za naročnika, ker moramo za tretjo številko že natanko določiti, v kolikem številu se bode nadalje list tiskal. Prosimo p. n. naročnike, ki še niso doposlali naročnine, da nam blagoizvolijo to doposlati.

Listnica uredništva.

G. — e —: Ker gledamo le naprej, nismo priobčili Vašega dopisa. Prosimo v prihodnje kaj. — G. **Negodoviču** pod Grmado: Dopis Vaš smo mo-

rali odložiti, ker obseza premalo stvarnih podatkov. — Sploh prosimo vse gg. dopisnike, da se v svojih dopisih ogibajo samih refleksij ter nam poročajo samo stvarne dogodke iz šolskega življenja in iz javnega delovanja učiteljev in učiteljskih društev. — G. — z — v K.: Objubljena razprava bode prav primerna, torej prosimo za njo, prve pa v tej številki še nismo mogli priobčiti. — G. **J. B.** naduč. na Bl. Da bi bili Vi priporočali izdelovalca omenjenih računskih strojev, bili bi Vaš dopis priobčili. Z ozirom na obrtni zakon pa Vam ne moremo ustreči, ker ne vemo, ali imate za svojo osebo za to stroko „dokaz usposobljenosti“. — G. **L. St.** v K.: Lepa hvala. pride prihodnjič na vrsto.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 15. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejemajo list za 2 glđ. na leto, za 1 glđ. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco.